

ภาพสะท้อนสังคมลาวจาก กวีนิพนธ์

พรสวรรค์ สุวรรณธาดา

สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว เป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดกับไทย โดยเฉพาะ “ในประวัติศาสตร์ราชอาณาจักรลาวทั้งหมดเคยเข้ามา ร่วมเป็นอันเดียวกับราชอาณาจักรไทยในปัจจุบัน และเป็นชนอีกเผ่าหนึ่งที่มีเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม อย่างเดียวกับไทยเหมือนชาวล้านนาในปัจจุบัน” (เติม วิพากพจนกิจ, 2540)

จากการที่ลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบกษัตริย์เป็นระบอบประชาธิปไตยมาเป็นระบอบสังคมนิยมนั้น สปป.ลาวมีแนวคิดในการสร้างและพัฒนาคนไปในทิศทางใด บทความนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมลาว” เฉพาะในงานวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์จากการสาร “วันนะสิน” ที่พิมพ์เผยแพร่และได้รับความนิยมอย่างมากในลาว

ผลการวิเคราะห์พบว่างานวรรณกรรมประเภท กวีนิพนธ์สะท้อนภาพสังคมลาวดังต่อไปนี้

1. สะท้อนอุดมการณ์สร้างชาติ
2. สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง

1. สะท้อนอุดมการณ์สร้างชาติ

1.1 อุดมการณ์เพื่อเป็นพลเมืองดี

วิถีชีวิต สังคม ลาวสะท้อนออกมาให้เห็นในงานกวีนิพนธ์ร่วมสมัยอยู่ตลอดเวลา เพราะผู้ประพันธ์ใช้กวีนิพนธ์เป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกอบรม สั่งสอน สมาชิกในสังคมให้มีแนวในการปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองดีของประเทศ ซึ่งก็จะทำให้ประเทศชาติพัฒนาไปในทิศทางที่กำหนดได้อย่างราบรื่น

ดังนั้นในกวีนิพนธ์ร่วมสมัยของลาวเราจึงจะเห็นแนวนโยบายการอบรมสั่งสอนเรื่องต่างๆ สอดแทรกอยู่ในงานในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1.1 ความ پاکเพียร

จากแนวความคิดของ ดร.ทองคำ อ่อนมนะนี้สอน นักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงและผลิดงานกวีนิพนธ์อย่างสม่ำเสมอ นั้น ได้เขียนเปรียบเทียบคนที่ขยัน پاکเพียร ในหัวข้อ “คนขาดเพียร” ดังนี้

คนขาดเพียร

“เป็นแล้วทนมองใหม่	ละทมิใจหนักเหนียว
เจ็บจ้อยโง่เมื่อม้วย	คือค่อยคิดบ่คง ชันใด”
“คนขาดเพียร	คือตั้งไฟวูปใหม่
ลามไล่บ่มีหยุด	”
“คือตั้งเกวียนขาดล้อ	กงหนึ่งมันหัก”
“คือตั้งคนขาดข้าว	อีตอยากหิวโหย”
“คือตั้งข้าว	ตายต่ำตรอมเหงา
เพี้ยเผ่าพันธุ์ฟงฟิบ	เพือบพาละล้งเมี้ยน”
“คือรถฮ้าง	เอือนฮ้างบ่งามตา
วิ่งๆ สมรถฮ้าง	ครงที่นั้งแต่ควัน”
“คือตั้งไม้	ล้าอยู่แคมทาง
คนย่างมาเขาพัน	บ้นรอนรอยไ่ว้”
“คือตั้งหม้อ	หุวีกทั้งสอง
เขาไล่เตะเตลิดคว่า	เจ็กกันตากแต่ลม”
	(มกราคม, 2002)

ความหมายของกวีนิพนธ์ข้างต้นเป็นการกล่าวเปรียบเทียบคนที่ขาดความเพียรนั้นเปรียบเสมือนสิ่งของต่างๆ เช่น คนที่ขาดความเพียรเปรียบเสมือนคนแก่ที่เป็นโรคเบาหวาน ซึ่งมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอ เหนื่อยใจ เหมือนไฟที่เผาไหม้ทำลายป่าดงไม่มีวันหยุด เหมือนเกวียนขาดล้อทำให้ไม่สามารถวิ่งต่อไปได้ ดังนั้นไม่ได้กินข้าว ต้องอดอยาก เช่น ต้นข้าวที่ถูกเพลี้ย แมลงกัดกินไม่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ใครต้องตายก่อนที่จะโต เปรียบเสมือนรถยนต์ที่เก่าเสียสีกไม่คงามเวลาวิ่งก็มีแต่ควัน ทำให้คนอื่นเดือดร้อน เหมือนนกเค้าแมวที่มีแสงวงแหวนนอนทั้งวัน ซึ่งอาจจะถูกคนยิงตายได้ หรือเหมือนขอนไม้ที่อยู่ริมทางเดิน ใครเดินทางผ่านไปมาก็รังแต่จะเอาพรว้า มีด บั่น ฟัน เป็นรอยไว้ เหมือนหม้อที่ไม่มีความใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ วางไว้ให้คนเดินผ่านไปมาเตะเล่นเท่านั้น

บทกวีข้างต้นผู้ประพันธ์กล่าวเปรียบเทียบเป็นเชิงสั่งสอน ให้คนรู้จักมีความเพียรพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่จะเข้ามาทำให้ไปไม่ถึงจุดหมาย ให้เห็นคุณค่าของความเพียร ซึ่งหากขาดคุณสมบัติข้อนี้ไปก็จะทำให้เกิดผลเสียทั้งต่อตนเอง และต่อสังคม

1.1.2 ความรัก (ชาติ)

กวีนิพนธ์ที่กล่าวถึงความรักส่วนใหญ่เป็นความรักระหว่างหนุ่มสาว และด้วยกวีส่วนใหญ่เป็นผู้ชายจึงกล่าวถึงความรักในมุมมองของฝ่ายชายมากกว่าฝ่ายหญิง อย่างไรก็ตามในกวีนิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักนั้นก็ยิ่งแทรกคติความคิดเกี่ยวกับความรักของสังคมลาวอย่างเข้าใจ ดังเช่น พ.จันทะรังสี ประพันธ์ไว้ดังนี้

อดีตสอนใจ

นี่หนอ เห็นว่าความรักนั้น	ดีอยู่แต่ความคิด
รักอยู่ในวัยเรียน	หากซิเพ่งม้าง
รักหลายกลายเป็นบ้า	การศึกษาก็ตกต่ำ
ขอให้จำจื่อไว้	ไปหน่าอย่าสู้ลิ้ม เพื่อนเอ๋ย
	(ตุลาคม, 1998)

❑วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง

ส. ลิลิเพ็ง ไชยะวันคำ ประพันธ์งานกวีนิพนธ์แสดงถึงบทบาทหน้าที่กับการพัฒนาประเทศว่าต้องทำให้จากคนรัก เพราะต้องไปเป็นตำรวจในถิ่นทุรกันดารดังต่อไปนี้

จากวันวาน

คำสัญญาที่ว่าไว้	ขอให้จื่อจำจดเอาท่อน
ดังนั้น จึงเขียนกลอนวอนถึง	แห่งนายพายัพ
ชายตำรวจหากแมนจบหน้าที่แล้ว	มีเงินทองจะมาแต่ง
แปงพาขวัญเฒ่าแก่พร้อม	มาเอน้องเข้าร่วมนอน แท้แล้ว
	(กันยายน, 1998)

58

ในกวีนิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักนี้ ยังปรากฏความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศลาวกับประเทศเวียดนาม เพราะมีกวีนิพนธ์หลายเรื่องกล่าวถึงความรักไร้พรมแดน ความรักข้ามประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่กวีซึ่งเป็นผู้ชายก็จะกล่าวถึงความรักที่เกิดกับสาวเวียดนาม ดังที่ทราบกันดีว่า ประเทศลาวและประเทศเวียดนามมีความสัมพันธ์แนบแน่นระหว่างกันมาตั้งแต่อดีต เพราะเหตุผลทางการเมืองและความช่วยเหลือเกื้อกูลกันทางด้านการทหาร ทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศนอกจากจะมีพรมแดนเชื่อมต่อกันแล้ว ยังเดินทางไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวกสบาย ดังนั้นกวีจึงได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มสาวของทั้งสองประเทศ ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

บ่าวลาว-สาวเวียดนาม

พอเห็นม่ายม่ายหน้า	ข้ามล่องภูหลวง ที่พูน
ใจคะนึงครวหวั่น	เมื่อยังเขายัง
เวียดนามสาวสวยเอ้	เอิกแอ้อ้ายแอ้ว ยามนั้น
ลาลับไกลจากน้อง	กระสันให้รำไรน้องแล้ว
	(กุมภาพันธ์, 2002)

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากวีนิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักนั้น ไม่ได้กล่าวถึงความรักของหนุ่มสาวด้วยอารมณ์และความรู้สึกแต่เพียงอย่างเดียว ตรงกันข้าม กวียังได้สอดแทรกความรักชาติ การร่วมกันพัฒนาประเทศซึ่งเป็นประโยชน์ของคนส่วนใหญ่นั้นมีความสำคัญเหนือเหตุผลส่วนตัว แม้ว่าจะเป็นเรื่องของความรักก็ตาม

1.1.3 การประกอบอาชีพ

สังคมลาวมีคนหลากหลายกลุ่มชน ไม่ว่าจะเป็นชนเผ่าต่างๆ ทำให้เกิดอาชีพที่แตกต่างกัน เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานที่แตกต่างกัน ดังนั้นเนื้อหาในกวีนิพนธ์ ก็สะท้อนให้เห็นทั้งวิถีชีวิตของ อาชีพรับราชการ ครู-อาจารย์ อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งกวีเน้นอาชีพทั้งสามนี้เป็นอย่างมาก เพราะอาชีพดังกล่าวคือแกนหลักในการพัฒนาประเทศ และแสดงออกถึงความรับผิดชอบบ้านเมือง ดังนี้

1.1.3.1 อาชีพข้าราชการ

อาชีพราชการ มีบทบาทหน้าที่สำคัญในสังคมลาว เพราะต้องนำนโยบายรัฐมาปฏิบัติตามภารกิจของตน งานกวีนิพนธ์กล่าวถึงบทบาทของผู้ที่เป็นทั้งนายและบ่าว หรือลูกน้อง ว่าต้องปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสม เพื่อให้งานพัฒนาไปได้ด้วยความราบรื่น ประสพผลสำเร็จ ดังตัวอย่าง ของ พ.พนาวันต่อไปนี้

นายดี มีสี่รัก (รัก)

“นายผู้รักลูกน้อง	ใจบ่เอียงลำเอียง
ดีทั้งวาจาใจ	ทำที่ก็ดีด้วย”
“ร่วมกันอำนวยความสะดวก	การกินการอยู่
คาใจหยั่ง (อะไร) บอกให้	เสนอน้องพี่คง”
“ละซึ่งความโหดร้าย	วางท่าคือนายคน
บ่ชอกหาแซกเรื่อง	ยออย่างว่าแต่โต “(ตน)
“ดีแต่ยามอยากใช้	เขาบ่ว่านายดี”

❑วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง

“ซังฮอดทรงวาดเข้า

เขาบ่เอ็น (เรียก) ว่านาย”

“หน่วยฮอดโสม (โถม) โสตหน้า วาดย่าง (เดิน) ก็อีจนา
หน้าบ่ไข (เปิด) ใจบ่กว้าง บ่สมชั้นชื่อนาย”

“นายนำพาลูกน้อง

ซิงซิงชะมั่งท่า

ลูกน้องเห็นลูกน้องย่าน (กลัว)

แต่ใจนั้นบักห่ามึง ฟันใด”

(เมษายน, 2002)

กวีนิพนธ์ข้างต้นความว่าการที่จะเป็นนายคนนั้นต้องประกอบไปด้วยความรัก
4 อย่าง ได้แก่

1. ใจเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง
2. กายดี คือ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกน้อง ไม่วางท่า
ให้ลูกน้องเกรงขามแต่ไม่ทำงานอย่างจริงจัง
3. วาจาดี ไม่ดุด่าโหดร้าย หรือพูดดีด้วยเฉพาะเวลาที่มีเรื่องต้องการเรียก
ใช้
4. ใจดี ไม่คิดอิจฉาริษยาลูกน้อง ไม่วางตัวดีแต่ใจไม่ซื่อ เพราะภายหลังก็
จะไม่มีใครเคารพ

1.1.3.2 อาชีพครู อาจารย์

อาชีพ ครู ซึ่งเป็นอาชีพที่คนทั่วไปให้ความเคารพ เพราะเป็นผู้มีวิชา
ความรู้ งานกวีนิพนธ์ที่กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูในสังคมลาวมีอยู่อย่าง
แพร่หลาย ทั้งในมุขที่กล่าวถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของครู หน้าที่ของศิษย์ที่
ควรมีต่อครู การอวยพรให้ครูทั่วประเทศในโอกาสต่างๆ เนื่องจากครูในสังคมลาว
เวลานี้เป็นกลไกสำคัญในการอบรมสั่งสอน ให้นักเรียนที่จะต้องกลายมาเป็นส่วน
สำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทางใน
การพัฒนาประเทศให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ประกอบกับเป็นหน่วย
ประชาสัมพันธ์การทำงานของพรรครัฐด้วย

สังคมลาวมีครูไม่เพียงพอต่อการขยายการศึกษาไปยังชุมชนหลายหมู่บ้านในเขตชนบทต้องเดินเท้ามาเรียนในหมู่บ้านที่ห่างไกลออกไป เพราะนอกจากครูจะมีจำนวนน้อยและได้รับเงินเดือนต่ำแล้ว จำนวนของโรงเรียนที่ไม่เพียงพอก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งของสังคมลาว บางหมู่บ้านที่ห่างไกลเมื่อครูป่วยหรือลาออกก็ต้องหยุดเรียน เพื่อรอครูคนใหม่ ซึ่งบางครั้งต้องใช้ระยะเวลานานกว่าครูจะมาปฏิบัติหน้าที่แทน ประกอบการความลำบากในการเดินทางระหว่างตัวเมือง ไปยังชุมชน และชุมชนไปยังโรงเรียนในกลุ่มหมู่บ้านเดียวกัน ทำให้ชาวบ้านตั้งตารอคอยครูที่จะมาสอนด้วยความหวัง ดังตัวอย่าง สมสี วิไลผล และ ส.สะชะหม้วน ต่อไปนี้

มุ่งหน้าสู่ไซสมบูรณ์

นำชมเขยคนขับเก๋งกล้ำ
น้อยบ่ نانเลยเถิง
ท้องถิ่นรอกอยช้อย (จัน)
ไผ(ไคร) ก็ชมชื่นห้าว

พาผ่านหลายพู (ภูเขา)
เขตไซสมบูรณ์แท้
ครูสอนผู้มาใหม่
หัวแย้มย่นสนอง
(กรกฎาคม, 1999)

61

บทบาทของครู

“คำว่าครูควรคิดค้น
ครูนั้นคงคนคม
ครูเป็นคนคมกล้า
ครูเป็นคนช่วยสร้าง
“ก่อนอื่นเราต้องจำใจไว้
อันหนึ่งแม่นสอนดี
รองมาการงานนั้น
ประชาธิปไตยเปรียบพร้อม

ถ้วนถี่เถิงถอง
ศาสตรศิลป์ความรู้
วิชาดีหลายอย่าง
เมืองบ้านจิ้งซี (จะ) เอื่อง”
ว่าบทบาทมีหยั่ง
ใคร่ควรคำนึงพร้อม
หลักการถือ (ถูก) ระเบียบ
แกมข้าพดัดมีดี
(ตุลาคม, 1997)

❑วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง

ในทัศนะของผู้แต่งผู้ที่เป็นครู ต้องเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ มีความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะครูเป็นผู้สร้างบ้านเมืองให้เจริญ อย่างไรก็ตามก่อนอื่นต้องรู้จักบทบาทของตน การเป็นครูจำเป็นต้องสอนดี ทั้งวิชาและเทคนิคการสอน รองลงมาคือการทำงานต้องมีความเป็นระเบียบ นอกจากนั้นผู้เขียนยังทิ้งท้ายให้ครู สอดแทรกความรู้เรื่อง ประชาธิปไตย ซึ่งเกี่ยวข้องถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่จะเติบโตใหญ่ไปเป็นพลเมืองของประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองของประเทศ

กวียังคงกล่าวยกย่องครูและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ ผลงานของบุญมี อ่อนโกสี และบุญทะวี จำปาทอง ตามลำดับต่อไปนี้

แด่วันครูแห่งชาติ 7 ตุลา

แม่นสิเหียงยากยุ่ง
ครูสมัยปฏิวัติ
คือครูคำ(ทอง)ขยันกล้า
ครูลาวทุกทิวหน้า

คงค้างคอกก็ตามท่อน
ชีผ่านพันขยันสู้
อุปสรรคก็ผ่านฝ่า
ขยันกล้าไว้เพื่อคุณ ท่านแล้ว
(ตุลาคม, 1998)

ความเฝ้านของข้อย

อาชีพครูยอดียิ่งแท้
ลิตสอนศึกษาคน
สอนสังคมให้เอื้อองก้าว
ครูเป็นคนช่วยส่งให้

ประเสริฐเด่นเหลือหลาย
ค่อยพรว้าเพียรถนอมตุ้ม
สมองใสแสนฉลาด
เราได้แจ่มใส
(ตุลาคม, 2001)

กวีให้กำลังใจกับผู้ที่เป็นครู เปรียบครูเหมือนทองคำที่มีค่า ให้ขยันและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค กล่าวหาญที่จะเผชิญกับความยากลำบากในสมัยการเปลี่ยนแปลง การปกครองในยุคเริ่มต้น ยกย่องอาชีพครูเป็นอาชีพที่มความสำคัญ

เพราะเป็นผู้สั่งสอนคนในสังคมให้มีความรู้ ความฉลาดและเป็นฐานในการสร้างประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

1.1.3.3 อาชีพเกษตรกรรมและอื่นๆ

อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แต่การทำเกษตรกรรมในสังคมลาวนั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของทำเล ที่ตั้ง และสภาพภูมิประเทศของลาวเป็นสำคัญ เช่น กลุ่มที่อาศัยอยู่ที่ลุ่ม ก็ประกอบอาชีพหลักในการทำนา ประมง และปลูกพืชผักสวนครัว แต่กลุ่มที่อาศัยอยู่ที่สูง หรือที่เรียกว่า “ลาวสูง” ก็ทำไร่ หรือทำนาตามขั้นบันได ปัญหาประการสำคัญในขณะนี้คือ การทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย จะนำมาซึ่งความไม่สมดุลของสภาพธรรมชาติ ซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญกับปัญหานี้ ดังที่จะเห็นว้างานกวีนิพนธ์ส่วนหนึ่งสนองนโยบายของรัฐบาลโดยการรณรงค์ไม่ให้ตัดไม้ทำลายป่า หรือทำไร่เลื่อนลอย ดังเช่นงานของ ร่มโพทอง ดังต่อไปนี้

เอื้อยพรวงเฮ็ดไร่

อีกหนึ่งยามยุคนี้	ต่างเก่าคราวหลัง
คัน(ถ้า)หมูเวยัง	ถากถางต้นไม้
จะมีภัยดำต้อง	จงผ่านเท้าเส้น
ตามกฎเกณฑ์กล่าวไว้	จงร่วมใจปกป้อง
ให้ป่ากว้างชุ่มเย็น	แท่นเอน
	(มกราคม, 1999)

นอกจากนี้กวีได้กล่าวถึงอาชีพของแต่ละชนเผ่าของลาวไว้อย่างน่าสนใจ ดังที่เราทราบกันดีว่าประชากรส่วนหนึ่งของประเทศลาวเป็นชนเผ่าหรือกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยต่างๆ จากการสำรวจของรัฐบาลเมื่อปี ค.ศ. 2002 พบว่ามีชนเผ่าเพิ่มมากขึ้นกว่า 68 ชนเผ่าที่สำรวจพบจำนวนมาก ดังนั้นการตั้งการประกอบอาชีพจึงสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานของแต่ละกลุ่มชน ดังตัวอย่างงานกวีนิพนธ์ของ ปาคำ ต่อไปนี้

รุ่งอรุณที่เมืองบ่อ

ไทนาคั่นแค้น(ลาก)ลื้อ(เกวียน)	บรรทุกหม้อทูนหวาย
ไทวังยมขายปลา	หน่อเหลียงนางไม้
ไทนาลิงมาขายข้าว	ไทโพนยางขายไก่
ไทบ้านไร่ขายหมากพร้าว	หมากนาวหมากส้มหมากฮุ่งดำ
สาวไทดัก้าเกี้ยว	เสียงปากม่วนชวนฟัง
เขานั่งรอกันขาย	ตลาดยาย (กระจาย) แถวกว้าง
บางผ่องไวว้าฟ้าว(รีบ)	ราคาขายลงต่อ
พออ้าวสวาย (สาย) คีนสูบ้าน	ตามทางโค้งเบิ่งสะออน
	(ตุลาคม, 1997)

คำว่า “ไท” หมายถึง คน หรือ ชาว เช่น ไทนา หมายถึง ผู้คนที่ทำนา เป็นอาชีพ ซึ่งคนกลุ่มนี้มักจะต้องอาศัยเกวียนในการบรรทุกสินค้ามาขาย ไทวังยม ประกอบอาชีพขายปลาและหาหน่อไม้เป็นหลัก ไทนาลิง นิยมขายข้าว ไทโพนยาง นิยมขายไก่ ไทบ้านไร่ นิยมขายมะพร้าว มะนาว ส้ม และมะละกอ นอกจากนี้ คำว่าไท ยังใช้นำหน้าเรียกผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น เช่น ไทบ้านไร่ คือ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ชื่อว่า บ้านไร่ เป็นต้น

1.2 อุดมการณ์ทางการเมือง

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระบอบการปกครองโดยรัฐบาลพรรคเดียว ดังนั้นนโยบายด้านการปกครองจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเอื้อให้เกิดความสะดวกในการบริหารบ้านเมือง กวีนิพนธ์ได้สอดแทรกนโยบาย การบริหารของพรรคให้ประชาชนได้รับทราบและนำไปเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต และวิถีปฏิบัติ ทั้งด้านแนวคิดและการประชาสัมพันธ์นโยบายและการบริหารบ้านเมืองของรัฐอยู่เสมอ

กวีนิพนธ์หลายเรื่องจะกล่าวถึงวีรกรรมของวีรบุรุษในการกอบกู้ชาติ รวมกันเป็นประเทศ และได้นำพาพัฒนาประเทศให้มีความเจริญจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ผู้อ่านได้ระลึกถึงคุณงามความดีของบุคคลสำคัญที่ทำคุณประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง บุคคลสำคัญเหล่านี้ เช่น ท่านไกรสอน พรหมวิหาร วีรบุรุษซึ่งเป็นประธานประเทศ ก็ได้สร้างคุณงามความดีให้กับบ้านเมือง และสังคมลาวอย่างอเนกอนันต์ ดังจะเห็น ว่ามีการรวบรวมเครื่องใช้และสิ่งของที่สำคัญๆ สร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ ท่านไกรสอน พรหมวิหาร อย่างใหญ่โต และมีอนุสาวรีย์ของท่านอยู่หน้าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ด้วยดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้

เชิฐเทียวเมืองเวียงไชย

คราวนั้นลงไกรสอน*	อยู่ถ้ำผาทาย
ลงชำนาญ	ทำการกู้ชาติ
ผู้อ่องอาจ	ต่อสู้มีไชย
แสงตาไว	แม่นไกลเห็นคัก (จริง)
ลงหนุฮัก*	อยู่ถ้ำผาขาว
คิดใส่คราว	สงครามกู้ชาติ
ผู้ฉลาด	เอ็ด(ท่า)เวียก (งาน) ไววาว
ตามตำรา	เลนินเขียนบอก
พวกอยู่นอก	คอยทำยิงย่น (เครื่องบิน)
* ชื่อวีรบุรุษ ผู้กอบกู้ชาติ	(มีนาคม, 2002)

ท่านไกรสอน พรหมวิหาร เป็นผู้ที่ทำสงครามกอบกู้เอกราชกับฝ่ายผู้บุกรุก และก่อตั้งพรรคและเป็นแกนสำคัญในการวางนโยบายการพัฒนาประเทศลาวจนกระทั่งปัจจุบัน ในกวีนิพนธ์ยังกล่าวถึง ท่านหนุฮัก ซึ่งเป็นวีรบุรุษผู้กล้าอีกท่านหนึ่งที่ทุกคนรู้จัก เพราะเป็นแกนร่วมที่สำคัญในการกอบกู้เอกราชของชาติเช่นเดียวกัน

❑วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง

จากกวีนิพนธ์ข้างต้น นอกจากจะแสดงให้เห็นความเคารพ เชิดชูเกียรติต่อ
ประธานประเทศ และวีรบุรุษที่เป็นแกนนำในการวางรากฐานในการพัฒนา
ประเทศแล้ว น้ำเสียงที่สื่อออกผ่านงานกวีนิพนธ์นั้น ยังแสดงถึงความรักที่มีต่อ
ผู้นำของพวกเขาโดยใช้คำเรียกว่า “ลุง” แทนคำว่า “ท่าน”

งานกวีนิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปกครองหลายเรื่อง ได้กล่าวเป็นการ
บันทึกเรื่องราวการต่อสู้ และการก่อตั้งพรรครัฐบาลปัจจุบัน ให้ผู้อ่านได้ระลึกถึง
ความเสียสละของของวีรบุรุษ ดังเช่นตัวอย่าง งานกวีนิพนธ์ของอะลุน ส่องแสง
ดังต่อไปนี้

มุนเชือกองทัพประชาชนลาว

“ปีพันเก้าร้อยสามสิบเดือนกุมภาพันธ์ เป็นมือเอกอ้าง	เป็นมือเอกอ้าง
พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนได้สร้าง	ตั้งขึ้นนำพา”
มันหวังอยากสังหาร	แนวลาสร้างชาติ
แต่ว่าไม่สามารถ	เอ็ดได้ตามใจ
ข้ากลับถอกน้ำมันใส่ไฟ	กองทัพลาวขยายใหญ่
แล้วได้เปลี่ยนชื่อใหม่	เป็นกองทัพปลดปล่อยประชาชนลาว”
	(พฤศจิกายน, 1998)

อะลุน ส่องแสง ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของกองทัพปลดปล่อย
ประชาชนลาว ซึ่งพัฒนามาเป็นพรรครัฐในปัจจุบัน ว่าได้ต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์
ที่ได้ก่อตั้งขึ้นมาในราวเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1930 ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์ดังกล่าว
ได้พยายามต่อสู้กับพรรคประชาชนลาว แต่ก็ไม่สามารถทำได้ดังความต้องการ แต่
กลับเป็นการเพิ่มเชื้อไฟเหมือนกับกรอกน้ำมันใส่กองไฟ ทำให้ประชาชน
ส่วนใหญ่ลุกขึ้นต่อสู้และขยายจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะและ
หลังจากนั้นก็เปลี่ยนชื่อกองทัพใหม่มาเป็นกองทัพปลดปล่อยประชาชนลาว
ในครั้งนั้น

ปัจจุบันประเทศลาวปกครองระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย จึงต้องมีการเลือกตั้งอย่างประเทศอื่นที่ปกครองในระบอบเดียวกัน กวีนิพนธ์ก็ได้กล่าวถึงบทบาทของประชาชน ที่ต้องไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตัวแทนของตน เพื่อเข้ามาบริหารประเทศชาติ เพราะเขาจะมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และทิศทางการพัฒนาประเทศให้กับตนเอง ดังตัวอย่างงานกวีนิพนธ์ของ คำอินชู ดังต่อไปนี้

ผู้แทน ประชาชน คนสร้างชาติ

เลือก	ผู้แทนเลือกผู้	ทั้งเก่งทั้ง	ดี
โดย	บ่มีบังคับ	เลือกตามใจ	แท้
ประ	ชาชนเห็นพร้อม	ผลงานดี	เด่น
ชา	หยั่งคนเก่งคร้าน	แบ่งสร้างก่อ	หลาย
ชน	ลาวพี่น้อง	ในแผ่นดิน	ลาว

(มกราคม, 2002)

สิ่งสำคัญประเด็นหนึ่งที่ถูกบันทึกไว้ในงานกวีนิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปกครอง คือ ความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างประเทศลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม งานของ แสงพูไซ อินทะวิคำ ได้เขียนถึง ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อดีตรักที่ถูกลวง

แฮดให้สองชาติก้าว	เดินยางเรียงกัน
สัมพันธ์แพงเพียงรัก	ห่อหอมถนอมไว้
ใจบ่าวลาวสาวเวียดนาม	บ่โค่นถอนแข็งแก่น
หนักแน่นเท่าแผ่นดิน	บ่มายม้างห่างกัน น้องเฮ้ย

(พฤษภาคม, 2001)

❑วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง

กล่าวได้ว่าเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปกครองและรัฐบาลเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความโดดเด่นในงานกวีนิพนธ์ลาวของผู้ประพันธ์ทุกคนที่ได้แทรกไว้ทั้งในเนื้อหาเกี่ยวกับการปกครองและอื่นๆ

1.3 อุดมการณ์อนุรักษ์นิยม

กวีนิพนธ์เป็นงานเขียนที่มีเนื้อหาหลากหลาย ในเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งอาจจะแทรกสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศลาวเข้าไปด้วย ทำให้ผู้อ่านนอกวัฒนธรรมได้เห็น เข้าใจ สภาพสังคม พื้นที่ หรือสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาคของประเทศลาวไปพร้อมๆ กับการกล่าวถึงเนื้อหาอื่นๆ เช่น งานของ “ดอกต่าย” ที่ได้กระตุ้นเตือนผู้อ่านให้รู้จักรักและหวงแหนป่าไม้เพราะเป็นวงจรชีวิตของสัตว์ป่านานาชนิดอีกด้วย ตัวอย่าง

คิดฮอดบ้านเกิด

ย่าน (กลัว) แต่เสียป่าไม้	ดงใหญ่เขียวงาม
ย่านหมู่คนตามกวน	หมู่เสื่อสิงช้าง
ย่านว่าเป็นเมืองร้าง	ปัฐพีแปนเปล่า
ชุมหาพงศ์พี่น้อง	ให้ปกป้องช่วยกันเอาเด้อ
	(กันยายน, 1998)

แม้ว่าประเทศลาวจะมีพื้นที่ป่าไม้เป็นจำนวนมาก แต่หากขาดการเอาใจใส่ดูแลอย่างเป็นระบบ ก็อาจจะเป็นการเปิดช่องทางให้กับคนบางกลุ่มเข้าไปหาผลประโยชน์จากป่าไม้ได้ เช่น ไปรบกวณสัตว์ป่า ล่าสัตว์ป่าเพื่อขาย

เมื่อกล่าวถึงประเพณีนั้น สังคมลาวยังคงรักษานับธรรมเนียมประเพณีต่างๆไว้ได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่า ประเพณีที่ดั้งเดิมเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบางส่วน เช่น มีการดื่มสุราในวัด มีสิ่งของมาวางขายทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม และที่สำคัญพฤติกรรมของเยาวชนที่มาร่วมงานเปลี่ยนแปลงไป

ประเพณีที่สำคัญของคนลาวในระดับประเทศ ได้แก่ ประเพณีบุญแข่งเรือ (บุญช่วงเหือ) ประเพณีบุญพระธาตุหลวง ทั้งสองประเพณีนี้เป็นงานประเพณีระดับชาติ ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศลาว และประเทศไทยเดินทางไปร่วมงานอย่างคับคั่ง ดังกวีนิพนธ์ที่กล่าวถึงบุญแข่งเรือ ของ ดาวเป้งแสง ประพันธ์ไว้ดังนี้

นัดพบบุญช่วงเหือ

ก่อนจากกันมือนั้น	สัญญารักทั้งสอง
อ้ายซิดอง (รอ)อยู่จุดหมาย	ท่าวัดจันทามเช้า
ออกพรรษาเฮาเว้า	บุญช่วงเหือเรียงร่วม
รวมจิตใจเที่ยวหลัน (เล่น)	ให้สมดังปรารถนา
	(เมษายน, 2002)

กวีนิพนธ์หลายเรื่องให้ความสำคัญกับการร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมลาว โดยเฉพาะเมืองหลวงพระบางที่ได้รับยกย่องให้เป็น เมืองมรดกโลก ตัวอย่างกวีนิพนธ์ต่อไปนี้กล่าวถึงความงดงามของโบราณสถานและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมอันดีงามของเมืองหลวงพระบาง ดังที่ “ดอกสะเลเต แดนหนาว” ได้ประพันธ์ไว้ดังนี้

หลวงพระบางเมืองงาม

หลวงพระบางล้านช้าง	มีอั้ง(มาก)ทางประวัตี
อุดมด้วยวัดวา	วัดอุโบราณก็ (อดีต)
เมืองมนูเขอาอัม	น้ำของ คาน เป็นสายเลือด
ธรรมชาติแต่งภาพให้	งามล้นล้นจา
ก็หากสวยยิ่งย่อย	นครแห่งมรดก
ทุกทิวนิคมคน	หลั่งมาเมืองนี้
จุดประสงค์เห็นเจ้า	ยอดภูสีสื้อชา
หาดหมากโมเก่าก็	เขียงทองนั้นเล่าลือ
	(ตุลาคม, 1997)

❑วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง

น้ำของ หมายถึง แม่น้ำน้ำโขง ภูสี หมายถึง ภูเขาชื่อ ภูศรี
น้ำคาน หมายถึง แม่น้ำคาน หาดหมากโม หมายถึง ชายหาดริมแม่น้ำ
เชียงทอง หมายถึง เมืองหลวงพระบาง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าทั้งศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของลาวมีความงดงาม และ
สำคัญต่อสังคมลาว และสังคมลาวยังคงรักษาไว้ได้เป็นอย่างดี

1.4 อุดมการณ์ทางศาสนา

สังคมลาวเป็นสังคมที่สงบเรียบง่าย วิถีชีวิตของคนลาวมักจะผูกพัน
กับพุทธศาสนา ยังคงดำเนินชีวิตตามจารีต ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม แม้ว่า
สังคมเมืองจะมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเริ่มหายไป อย่างไรก็ตาม
เรายังคงจะเห็นคนเฒ่าคนแก่ยืนรอตัดบาทราตรเป็นแถวในยามเช้า และ
วันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะในงานบุญที่สัมพันธ์กับประเพณี

นอกจากวัดจะเป็นศูนย์กลางในชุมชน ยังเป็นสถานศึกษาให้กับเยาวชนได้
เป็นอย่างดี วัดหลายวัดในเขตหัวเมืองใหญ่ มีการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียน
โดยทั่วไป เราจะพบว่าในแต่ละวัดที่เปิดเป็นโรงเรียนจะมีพระสงฆ์จำนวนมากสนใจ
เข้ามาศึกษาเล่าเรียน

กล่าวได้ว่าวัด และพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อคนในสังคม และต่อสังคมลาว
เพราะเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยพัฒนาสังคมได้เป็นอย่างดี และวิถีที่เป็นพระสงฆ์
จำนวนมากก็ผลิตงานกวีนิพนธ์และงานเขียนออกสู่ตลาดเพื่อเป็นการอบรมจริยธรรม
และสั่งสอนพุทธศาสนิกชนในสังคมลาวอีกแนวทางหนึ่ง ดังเช่นงานของ
พระบุญส่วน ต่อไปนี้

อาตมาขอแม่

รักชาติ ศาสนา ขอแม่
จงไผ่ป้องแต่คุณธรรม
พลเมืองดีด้วย
แนวทางพรรคสังขี
ให้โยมได้ถาม

ให้ทุกท่านศรัทธาโยม
ระเบียบกฎหมายบ้าน
ตามแนวทางระบอบใหม่
กฎหมายรัฐบอกไว้
แต่เด้อ

(กฤษณพันธ์, 2002)

2. สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

2.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม

สปป.ลาว ภายใต้การปกครองในระบอบใหม่ ยังต้องการการปรับปรุงพัฒนาในทุกๆ ด้าน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมในด้านการคมนาคม นั้นใน สปป.ลาว ยังไม่มีถนนหรือเส้นทางเชื่อมต่อเพื่อการคมนาคมที่สะดวกอย่างทั่วถึงเท่าใดนัก บางพื้นที่ที่มีแม่น้ำก็ยังไม่มียานพาหนะข้ามต้องเดินทางไปข้ามสะพานเป็นระยะทางไกลมาก งานของ ส.อินทะวีคำ ได้กล่าวถึงความฝันของคนในชุมชนที่อยากจะให้มีเส้นทางสัญจรไปมาระหว่างกันให้สะดวกมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพราะมีแม่น้ำไหลกว้างกัน ดังนี้

มือเมฆตั้งเหว้า

ขีสานฝันให้พี่น้อง
มีสายทางเดินเลาะ
ไปมาบ่เดือดร้อน
ลิช่วยสะดวกขึ้น

สองฝั่งลำโฮย นี่แล้ว
เลียบทางเหนือได้
จรรजरแจกจ่าย
บ่คือก็ก่อนหลัง ดอกนา
(ธันวาคม 2001)

2.2 การขยายตัวทางเศรษฐกิจ

กวีนิพนธ์ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความมั่งคั่งของธรรมชาติ ซึ่งเป็นธรรมชาติที่ปรากฏให้เห็นได้โดยทั่วไปในสังคมลาว นอกจากจะพรรณนาธรรมชาติได้งดงามจับใจด้วยสัมผัสอักษรแล้ว กวียังแฝงแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอีกด้วย ดังตัวอย่างในงานกวีนิพนธ์ของ ก.แก้วบุญมา

ดอนจัน-ดอนใจ

“สะออนอุ่นห่มกว้าง	เกินกว่าตาจะเน
ยาวเหยียดตามแคมของ (โขง)	สง่างามจริงแท้
เต็มแต่สาละ-อ้อย	แดงโมมันเผือก
เขียว-ถั่วเขียวปลูกแถม	แซมซ้อยคู่ชูแนว”
“พัฒนาเสริมสร้าง	ให้ดอนจันก้าวเด่น
เป็นมิ่งขวัญพี่น้อง	ปรองดองสร้างร่วมกัน”
	(กมลภาพันธ์, 2002)

การพรรณนาสภาพความงามของกวีข้างต้น ไม่ใช่การพรรณนาตามจินตนาการ แต่เป็นการกล่าวถึงความงามของพืชพันธุ์ผลผลิตของประชาชนในท้องถิ่นของตนที่เจริญงอกงาม ออกดอกผล เช่น เราจะเห็นภาพริมแม่น้ำโขงที่เต็มไปด้วย ข้าวโพด อ้อย แดงโม เผือก ถั่วเขียว มะเขือ ซึ่งชาวบ้านได้ปลูกหลังฤดูการทำนา

พื้นที่ที่กล่าวถึงในกวีนิพนธ์ คือ บ้านดอนจัน ซึ่งตั้งอยู่ริมโขง ดังนั้นจึงมีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผักสวนครัว และพืชเศรษฐกิจอื่นๆ หลังฤดูการเก็บเกี่ยว

2.3 การปฏิบัติตัวในสังคม และค่านิยม ของสังคมลาว

สังคมลาวในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่ต้องการการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในหลายๆ ด้าน ในระยะ 30 ปีของการรวมประเทศเป็นหนึ่งเดียว การพัฒนายุคแรกๆ จึงมุ่งไปที่การสร้างสามัคคีภายในชาติ เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศลาวมีชนเผ่าหลากหลายชนเผ่า และแต่ละกลุ่มก็มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ตลอดจนภาษาเป็นของตนเอง การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงเป็นความสำคัญลำดับแรกๆ ของการพัฒนาประเทศ

กวีได้ประพันธ์เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้บุตรหลานได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้ได้เป็น

“เจ้าคนนายครู” ไม่ต้องทำงานหนักเหมือนกับพ่อแม่ ดังตัวอย่างของ “กะวิน” “ก.แก้วบุณนา”

มีความรู้ไปคู่คุณสมบัติ

“ค้นบ่ไปหาเรียน บ่มีครูสอนชี้	บ่ห่อนมีความรู้ เรียนดีก็บ่เก่ง”
----------------------------------	-------------------------------------

คำสอนของพ่อแม่

“จึงปากสอนลูกไว้ เชื่อถือครูอาจารย์สอน	ให้ฝึกใฝ่เรียนหนังสือ เป็นผู้มีความรู้”
---	--

นอกจากค่านิยมในด้านการเรียน ซึ่งพบมากที่สุดแล้ว การประพฤติปฏิบัติตัวตามหน้าที่และบทบาทของตนเองก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง สังคมลาวตั้งความคาดหวังกับเพศหญิงให้เพศหญิงต้องรักษานบธรรมเนียมประเพณีเป็นแบบแผนให้กับสังคม ดังงานของไซชนะะ ดังต่อไปนี้

เสน่ห์ดวงจำปา

สตรีลาวบ่ลดเลี้ยว มวยเกล้าผมยังคง วajahวานอ่อนน้อม พนมมือพรังพร้อม	คือเกี้ยวหลายคน คู่หญิงทั้งสิ้น แพะไบเบียงบ่า งามแท้บ่แม่นยอ (กันยายน, 1998)
---	--

ส่วนเพศชายนั้น กวีพยายามนำเสนอแง่คิดในการปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมแทนการปล่อยเวลาว่างเห่เห่ ซึ่งเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้หายไปพร้อมกับความสนุกสนานจากสิ่งชั่วๆ ดังเช่นงานของ ก. แก้ว บุณนา ดังต่อไปนี้

ค่าของความหนุ่ม

ยามหนุ่มอย่าปล่อยถิ่ม	เวลาล่วงไลเสีย
รีบฟ้าวัวเคลียหา	อย่าล้าถอยเรียนค้น
ไผ่ผ่วนเวียนเกี้ยว	เกินคองเฟิ่นบ่กล่าว
ความหนุ่มจะหล่นลั่น	หูดแต้มบ่อนค่าคน หั้นไค
	(เมษายน, 2002)

เนื้อความในกวีข้างต้นกล่าวเตือนสติชายวัยหนุ่มให้เห็นความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน อย่าหลงวนเวียนกับเรื่องความรัก เปรียบเหมือนคนที่เป็นหูตื้อให้เห็นเต็มตัว ไม่มีค่าความเป็นคน เนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมลาว กวีส่วนใหญ่เน้นนำเสนอภาพกลุ่มวัยเรียน และวัยแรงงาน ซึ่งเป็นกำลังของชาติเป็นสำคัญ เพราะสังคมลาวอยู่ในระยะที่ต้องการคนหนุ่มที่มีกำลังสติปัญญามาพัฒนาบ้านเมือง ทั้งเพศหญิงและเพศชาย เนื้อหาส่วนนี้จะกล่าวถึงการเรียนและการสร้างตนให้มีค่าความเป็นคน ด้วยการทำความดีและการทำประโยชน์ต่อบ้านเมืองเป็นสำคัญ

2.4 การเคลื่อนไหวทางสังคมหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

กวีนิพนธ์สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมลาวได้ในระดับหนึ่ง แต่เนื้อหาส่วนใหญ่กล่าวถึงความไม่เหมาะสมของการเปลี่ยนแปลงนั้น สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวไว้ในประเด็นข้างต้น คือ การเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ.1997) เป็นต้นมา ทำให้การติดต่อกับชาวต่างชาติ การสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการต้อนรับ การเตรียมความพร้อมรองรับกระแสโลกาภิวัตน์จากสังคมโลก โดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือการรับสัญญาณโทรทัศน์และวิทยุจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นประเทศจีน เวียดนาม และไทย โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งใช้ภาษาใกล้เคียงกันและสามารถเข้าใจกันได้ จึงไม่แปลกที่นักเรียนประถมหรือมัธยมส่วนหนึ่งพูดภาษาไทยกับนักท่องเที่ยว และอ่านภาษา

ไทยได้ในระดับดีโดยไม่ได้ผ่านระบบโรงเรียน ประเด็นนี้หากรัฐบาลไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร ในระยะเวลาอันรวดเร็วสังคมวัฒนธรรมลาวอาจจะเปลี่ยนแปลงและรับอิทธิพลจากสื่อสารมวลชนดังกล่าวได้

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมลาวที่ได้รับอิทธิพลจากจากสื่อสารมวลชน และเทคโนโลยีที่แพร่เข้ามาจากกระแสโลกแล้ว สิ่งเสพติดก็เป็นปัญหาสังคมที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงในกลุ่มเยาวชนเพิ่มมากขึ้นพร้อมกันนั้นปัญหาเรื่องโรคเอดส์เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่รัฐบาลกำลังให้การณรงค์เพื่อต่อต้านและสร้างจิตสำนึกให้กับคนในสังคมให้หันมาสนใจปัญหาโรคเอดส์มากยิ่งขึ้น

จากแนวความคิดของ ส.เดชา สะท้อนให้เห็นการไม่ส่งเสริมให้ประชาชนมัวเมาไปกับสิ่งเสพติด สุรา ยาบ้า นอกจากนั้นก็ได้กล่าวถึงการณรงค์ร่วมช่วยกันต่อต้านโรคเอดส์ ซึ่งเป็นอีกโรคหนึ่งที่เข้ามาสู่สังคมลาวในปัจจุบัน

พรชัยปีใหม่โลกาภิวัตน์

พอนปีใหม่แบ่มชี
จำหมานี้ แม่่มือเอ็ด
กิเลสมารหมุ่ยาบ้า
พยาริ เอ็ดส์ และเหตุร้าย

หมากมนแม่ศูนย์เอ็ด
ประกาศโฆษณาค้าน
สุรา เมาเฒ่าพ่าย
ให้หายเสี่ยงสู่ประกาศ
(มกราคม, 2002)

นอกจากการไม่ดื่มสุราหรือของมีนเมาแล้ว ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นปัญหาของสิ่งเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดในหมู่เยาวชน คือ ยาบ้า ปัจจุบันปัญหายาบ้าในสังคมลาวเริ่มมีมากขึ้นโดยเฉพาะกับวัยรุ่น ส่วนปัญหาโรคเอดส์ก็เข้ามากับการเที่ยวกลางคืน สถานบริการหลายแห่งมีการดึงดูดความสนใจของผู้เที่ยวโดยการมีผู้หญิงมาบริการ ดังนั้นปัญหาโรคเอดส์จึงเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสนใจใส่ เพราะประชาชนบางกลุ่มก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ หรือมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับโรคนี้

❑วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง

ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอีกอย่าง คือ การจราจรที่ติดขัด การขับขี่ยานยนต์ไม่ถูกกฎ กวีได้วอนขอให้ร่วมมือร่วมใจในการใช้รถใช้ถนน ให้คนยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำสังคมในทางที่ถูกต้อง

กล่าวได้ว่ากวีนิพนธ์ จากวารสารวันนะสิน ได้สะท้อนให้เห็นสังคมลาวในช่วงปีคศ.1997-2002 ว่า

1. สะท้อนอุดมการณ์ในการสร้างชาติ ในด้านนี้ยังแฝงไว้ด้วยอุดมการณ์เพื่อให้เป็นพลเมืองดี โดยให้มีความพากเพียรในการต่อสู้อุปสรรคต่างๆ ซึ่งหากขาดคุณสมบัติข้อนี้ไป จะทำให้เกิดผลเสียแก่ตนเองและสังคม การสร้างความรักชาติก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ควียำให้ประชาชนตระหนักให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมถึงการประกอบอาชีพต่างๆ ซึ่งเน้นใน 3 อาชีพ คือ ครู-อาจารย์ที่กวีส่วนใหญ่กล่าวถึงมากที่สุด ทั้งนี้เพราะ ครูเป็นทั้งผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และอบรมจรรยา มารยาท ให้เยาวชนเป็นคนที่มีความค่าต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

อีกอาชีพหนึ่งก็คือ ข้าราชการ ผู้มีหน้าที่รับนโยบายของรัฐมาปฏิบัติทำให้สำเร็จลุล่วง และอาชีพที่กวีกล่าวถึงมากอีกอาชีพหนึ่ง คือ เกษตรกร ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนี้ แต่มีบางกลุ่มทำไร่เลื่อนลอย อันนำไปสู่ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า กวีพยายามปลุกจิตสำนึกให้เห็นโทษในเรื่องนี้

อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นส่วนที่สอดแทรกไว้ โดยยกย่องวีรกรรมของบุคคลสำคัญของพรรค เช่น ไกรสอน พรมวิหาร ลุงหนูฮัก นอกจากนี้ให้รู้จักใช้สิทธิ ใช้เสียงในการเลือกตั้ง และกล่าวถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่าง ลาว และเวียตนาม

ด้านอุดมการณ์อนุรักษนิยมนั้น ให้รู้จักหวงแหนป่าไม้ การรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมเก่าแก่ เช่น การแข่งเรือ บุญพระธาตุหลวง รู้จักอนุรักษศิลป์ วัฒนธรรมเมืองมรดกโลก อันได้แก่หลวงพระบาง เป็นต้น

อุดมการณ์ทางศาสนา วิถีชีวิตของคนลาวผูกยึดกับพุทธศาสนามาเป็นเวลานาน วัดยังเป็นศูนย์รวมประชาชนเป็นสถานศึกษา ช่วยอบรมจริยาและพัฒนาสังคม

2. สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเมือง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม เช่น ด้านการคมนาคม ให้มีถนน สะพาน เพื่อความ

สะดวกในการสัญจรไปมาในแต่ละเมือง อันนำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจ กวีได้พรรณนาให้เห็นผลผลิตทางการเกษตร และในส่วนนี้ได้ฝากให้เยาวชนเห็น ความสำคัญของการศึกษา การรักษานับธรรมเนียมประเพณีด้านการแต่งกาย โดยเฉพาะสตรีลาว สำหรับผู้ชายให้ตระหนักถึงหน้าที่ ปฏิบัติตัวให้เป็นประโยชน์ต่อ สังคม แทนที่จะปล่อยเวลาไปกับความสนุกสนาน สิ่งยั่วยุต่าง ๆ

ด้านความเคลื่อนไหวทางสังคมหลังเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คืออิทธิพล ที่หลังไหลเข้ามาตามเทคโนโลยี เยาวชนลาวในปัจจุบัน สามารถสื่อสารภาษาไทย กับนักท่องเที่ยวโดยไม่ผ่านระบบโรงเรียน ทั้งนี้เพราะการรับชมโทรทัศน์จาก ประเทศไทย ในระยะเวลาอันสั้นนี้ อาจเป็นไปได้ที่สังคม วัฒนธรรมลาวอาจมีการ เปลี่ยนแปลง รวมทั้งยาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมาก ขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่รัฐบาลพยายามรณรงค์ และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนหันมา สนใจปัญหาเหล่านี้มากขึ้น

ชนลาวในปัจจุบันนี้จึงเป็นผลผลิตจากการกล่อมเกลาสองภาครัฐ ผ่านงาน กวีนิพนธ์ ที่คาดหวังไว้ว่าอนาคตนั้นชนในชาติจะความเจริญก้าวหน้า ที่เพียบพร้อมทั้งวัตถุและคุณธรรม เป็นชาวลาวซึ่งมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป ภายใต้การปกครองระบอบสังคมนิยมแบบลาว

บรรณานุกรม

- ก.แก้วบุญมา. “ค่าของความหนุ่ม” วันพระสีน (เมษายน 2002) : 27.
- ก.แก้วบุญมา. “คำสอนของพ่อแม่” วันพระสีน (มีนาคม 2002) : 26.
- ก.แก้วบุญมา. “ตอนจัน-ตอนใจ” วันพระสีน (กุมภาพันธ์ 2002) : 30.
- กะวิน. “มีความรู้ไปคู่คุณสมบัติ” วันพระสีน (มกราคม 2002) : 36.
- เซโดน สายวาลิน. “เรื่องเก่าเล่าให้ฟัง” วันพระสีน (มีนาคม 2002) : 26.
- ไชชนะ. “เสน่ห์ดวงจำปา” วันพระสีน (กันยายน 1998) : 36.
- ดอกดา. “คิดฮอดบ้านเกิด” วันพระสีน (กันยายน 1998) : 37.
- ดอกสะเลเตแดนหนาว. “หลวงพระบางเมืองงาม” วันพระสีน (ตุลาคม 1997) : 40.
- ดาวเป่งแสง. “นัดพบบุญช่วงเฮือ” วันพระสีน (เมษายน 2002) : 30.
- เต็ม วิภาคพจนกิจ.2540 ประวัติศาสตร์ลาว.พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทองคำ อ่อนมะนิสอน. “คนขาดเพียร” วันพระสีน (มกราคม 2002) : 30.
- บุญมี อ่อนโกสี. “แต่วันครูแห่งชาติ 7 ตุลา” วันพระสีน (ตุลาคม 1998) : 35.
- บุญทะวี จำปาทอง. “ความไม่ฝันของข้อย” วันพระสีน (ตุลาคม 2001) : 29.
- ปากำ. “รุ่งอรุณที่เมืองบ่อ” วันพระสีน (ตุลาคม 1997) : 42.
- พ.จันทะลั้งสี. “อดีตสอนใจ” วันพระสีน (ตุลาคม 1998) : 36.
- พ.พนาวัน. “นายดี มีสีฮัก” วันพระสีน (เมษายน 2002) : 27-28.
- พระบุญส่วน. “อาตมาขอแผ่” วันพระสีน (กุมภาพันธ์ 2002) : 32.
- พิลาถอน. “บ่าวลาว -สาวเวียด” วันพระสีน (กุมภาพันธ์ 2002) : 33.
- รุ่งอรุณ แดนวิไล. “คิดฮอดสาวชาวนา” วันพระสีน (ตุลาคม 1997) : 42.
- ร่มโพทอง. “เอื้อยพอนวงเฮ็ดไเฮ่” วันพระสีน (มกราคม 1999) : 35.
- สมสี วิไลผล. “มุ่งหน้าสู่ไซสมบุญ” วันพระสีน (กรกฎาคม 1998) : 37
- สมฮัก สานถนอม. “เชิญเที่ยวเมืองเวียงไซ” วันพระสีน (มีนาคม 2002) : 28.
- ส.เดชา. “พรชัยปีใหม่โลกาภิวัตน์” วันพระสีน (มกราคม 2002) : 32.

- ส.ชะชะหม่วน. “บทบาทของครู” วันนะสิน (ตุลาคม 1997) : 40.
- ส.อินทะวีคำ. “”มือเมฆตั้งเห้ง” วันนะสิน (ธันวาคม 2001) : 31.
- ส.สิลิเพ็ง ไชวันคำ. “จากวันวาน” วันนะสิน (กันยายน 1998) : 34.
- แสงฟูไซ อินทะวีคำ. “อดีตรักที่ภูหลวง” วันนะสิน (พฤษภาคม 2001) : 29.
- อะลุน ส่องแสง. “มูลเชื้อกองทัพประชาชน” วันนะสิน (พฤศจิกายน 1998) : 33.
- อานูสิต. “คนกับครู” วันนะสิน (ตุลาคม 1997) : 41.
- โอทอง คำอินชู. “ผู้แทนประชาชนคนสร้างชาติ” วันนะสิน (มกราคม 2002)
: 31.

Reflection of Laos Society in Poetry

Pornsawan Suwannathada

The Lao People's Democratic Republic is a very close neighboring country of Thailand which used to be a part of the Thai Kingdom. Its people share beliefs, cultural forms and religion similar to those of the Thais and the Lanna people in northern Thailand.

When the country changed from an absolute monarchy to a socialist government, a research study on poetry was published in a very famous and well-received periodical, "Wannasin," during the period 1997–2002. The research found that the poems written during that period reflected certain characteristics, which can be divided into two groups: the ideal of building the nation, and the changes in economy, society and politics.

1. The ideal of building the nation

1.1 The ideal of being a good citizen

Poetry was used as a tool to build people's conscience and to teach them the qualities of good citizenship, such as being hard working and tolerant.

1.1.1 Patriotism

During this period poets described the feeling of love toward one's beloved, which is normally considered a form of writing for enjoyment or entertainment. But in every love poem found in this study, there is always the idea of patriotism, fostering a feeling of responsibility for society and the nation. Besides, many pieces of writing involve the subject of the love of Lao men toward Vietnamese women, which clearly is metaphor for a strong bond between these two countries.

1.1.2 Careers

According to the poets, the most important and highly respected jobs were teaching, government service and farming.

1 Teaching – It is the career most frequently mentioned in the poems. This is because the goal of teaching is to create good citizens for the society. It is a highly praised job as it requires sacrifice, patience and hard work, despite the fact that the salary is quite low. An ideal teacher is expected to be skilled in both academic knowledge and teaching ability, as well as to be disciplined and democratic.

2 Government service – Government officials work directly for the government to develop the country. Most of the poems talk about how to behave properly as a good official; examples include the proper conduct of leaders toward subordinates and the proper conduct of the subordinates to leaders.

3 Farming – In Laos, agriculture is completely dependent on the location. Most people who live in low lying land are rice farmers, fishermen and vegetable farmers. People who live in the highlands are known as “Laos Sung”. They earn their living by cutting down the forest area for temporary plantation. The poets try to respond to the government’s policy by encouraging the idea of saving the forest.

1.2 The ideal of politics

Laos is ruled by a single-party government. Poets devoted their poems to the government’s administration policy in order to educate people. They also discussed heroes who played significant roles in protecting the nation in the past, such as P.M. Graisor Promwiharn and Uncle Noo Hak. Moreover, the poets sometimes review the history of the Lao army, which later was developed into the “State Party” in 1930. At the present time, Laos has elections and poets persuade people to exercise their vote by supporting good candidates to work for the country.

1.3 Ideal of Religion

Laos is a Buddhist society. Even though the ruling system has changed, people retain strong beliefs in Buddhism. Temples are still the center of the community and play important roles, especially in education. Monks also continue to play very important roles in community development, particularly in teaching morals and ethics.

2. Changes in the Economy, Society and Politics

2.1 Social Infrastructure Development

Laos still lacks efficient transportation as there are few highways in the country. The poets dream about a convenient road along the River Soj to help facilitate the activities of people who live on the both sides of the river bank.

2.2 Economic Expansion

The poets describe villages located near the Mekong River, where the land is fertile and suitable for growing vegetables and other kinds of cash plants such as corn, sugar cane, watermelon, taro, mung beans and eggplant.

2.3 Social Conduct and Values

The poets emphasize the importance of education. They also support and promote higher education based on the belief that education will increase opportunities for the young generation to have better lives than their parents who have to work hard in the fields. Apart from education, the poetry also mentions high expectations for Lao women, who are supposed to observe proper Lao conduct as reflected through their traditional costumes and manners. Lao men are expected to be devoted to their study and become good citizens in the future.

2.4 Social Movements after Political Changes

Laos entered the new era in 1997 and technology has become important to society. Television is one of the most popular media. Laos is influenced by neighboring countries from which it receives TV signals. The

country is now more open for tourists from all around the world which inevitably influence local people at some level. Many changes can be observed, both good and bad. For example, Lao young adults are now more exposed to drugs and alcohol. Some are facing problems with AIDS because of lack of information about the disease. In addition, in the capital city traffic is becoming a major problem because people do not follow the traffic rules. All of these problems are mentioned in the poems.

To sum up, Laos is determined to build a strong nation and its poets attempt to cultivate a positive attitude of people toward the nation and the new ruling system by encouraging them to be good citizens and to be honest in carrying out their duties. In terms of reflections of society, economy and politics, there is an attempt to develop the country in all aspects: transportation, the standard of living, preservation of culture and traditions, and disease prevention. Lao people nowadays are expecting a future of prosperity and moral integrity as a concrete product of the government's attempt to build a strong nation.

